

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 11 0 У 024107 19 Увп
Бања Лука, 5.5.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, Страхине Турковића предсједника вијећа, Душка Бојовића и Смиљане Мрша чланова вијећа, уз учешће записничара Тамаре Кочић, у управном спору по тужби Ц. Ф. из С., Република Хрватска (у даљем тексту: тужила), против рјешења број ... од 14.12.2018. године Фонд ...(у даљем тексту: тужени), у предмету остваривања права на сразмјерни дио инвалидске пензије, одлучујући о захтјеву туженог за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда у Бањалуци број 11 0 У 024107 19 У од 25.9.2019. године, у нејавној сједници одржаној дана 5.5.2021. године донио је

ПРЕСУДУ

Захтјев се одбија.

Образложење

Побијаном пресудом је уважена тужба и поништен оспорени акт, којим је одбијена жалба тужиле изјављена на рјешење Филијала ... у Б. (у даљем тексту: Ф. Б.) број 1163792071 од 15.10.2018. године којим је одбијен захтјев тужиле за остваривање права на инвалидску пензију, јер је Налазом, оцјеном и мишљењем Одјељења за оцјену радне способности у првом степену Органа вјештачења у Б. број ИНО-919/18 од 12.10.2018. године утврђено да код ње постоји инвалидност-смањена радна способност у смислу члана 49. став 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“ број 134/11, 82/13 и 103/15, у даљем тексту: Закон о ПИО), без преквалификације или доквалификације.

Уважавање тужбе и поништавање оспореног акта образложено је разлозима да поред тога што у оспореном акту није правилно примјене материјално право, јер се смањена радна способност у смислу члана 49. став 2. Закона о ПИО, утврђује кад се осигураник налази у обавезном осигурању, а што у конкретном није случај будући да се тужила налази ван осигурања, није правилан ни налаз, оцјена и мишљење органа вјештачења из разлога што није јасно које послове у оквиру своје стручне спреме, наставника домаћинства и хемије, тужила као лице ван осигурања може обављати, а који не захтијевају рад са ученицима и већа психофизичка напрезања. Како је утврђено да је код тужиле због проблема хормоналног дисфункционисања и несхваћености од стране љекара и околине, дошло до психичких сметњи у смислу емоционалне нестабилности, осцилације расположења и осталих тегоба из домена депресије, па имајући у виду да се преко 20 година налази на психијатријском третману и да су унаточ лијечењу сметње трајно изражене, те да се ради о поремећају личности, односно нестабилној личности и

да се не може очекивати већи опоравак, посебно не у њеним годинама, нејасан је закључак органа вјештачења да се у спису не налази медицинска документација која би указивала да су психичке тегобе тужиље довеле до таквих промјена у њеном здравственом стању усљед које би дошло до потпуног и трајног губитка радне способности. Код чињенице да јој је управо због тешког здравственог стања, од стране носиоца осигурања у Републици Хрватској утврђен потпуни губитак радне способности, прва категорија инвалидности 100%, тако да јој је рјешењем Подручне службе у Сплиту од 16.3.2018. године признато право на сразмјерни дио инвалидске пензије, произилази да су у првостепеном рјешењу и оспореном акту учињене повреде правила поступка из члана 197. став 2. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“ број 13/02, 87/07, 50/10 и 66/18 у даљем тексту: ЗОУП) јер образложење тих аката нема потребан квалитет да би се одбио захтјев тужиље за остваривање права на сразмјерну инвалидску пензију код туженог Фонда.

Благовремено поднесеним захтјевом за ванредно преиспитивање те пресуде (у даљем тексту: захтјев) тужени побија њену законитост, због разлога из члана 35. став 2. Закона о управним споровима („Службени гласник РС“ број 109/05 и 63/11, у даљем тексту: ЗУС) који се односе на повреду закона и повреду прописа у поступку која је могла бити од утицаја на рјешење ствари. Истиче да нема основа да се одредбе члана 49. став 2. Закона о ПИО примјењују само на лица у обавезном осигурању, што је суд погрешно протумачио, с обзиром да се лица ван осигурања могу запослити на различитим пословима у складу са својом стручном спремом, као и што лица у обавезном осигурању могу да мијењају радно мјесто код истог или другог послодавца, а без претходне преквалификације или доквалификације, сходно чему радно мјесто за које је тужиља цијењена представља радно мјесто које је обављала на дан оцјене радне способности, односно које је обављала прије престанка осигурања. Стога није правилан став суда да се поменута одредба не може примијенити на лица која се налазе ван осигурања, а што произилази и из пресуде Врховног суда Републике Српске број 12 0 У 005122 15 Увп од 13.2.2018. године. Додаје да је другостепени орган вјештачења у налазу, оцјени и мишљењу јасно описао послове које тужиља не може да ради са пуним радним временом, али да са преосталом способношћу може да ради послове другог радног мјеста који одговарају њеној стручној спреми а који не захтијевају рад са ученицима и већа психо-физичка напрезања, без претходне преквалификације или доквалификације. Предлаже да се пресуда преиначи тако да се тужба одбије.

Тужиља у одговору наводи да је побијана пресуда правилна, јер није способна за било какав посао, будући да је промјена пола коју је имала 1991. године утицала на њено психичко стање, због чега се и лијечи више од 20 година, па као таква и не може наћи било какав посао, јер би уз молбу за посао морала приложити љекарско увјерење да је здрава, што не може прибавити. Предлаже да се захтјев одбије.

Размотривши захтјев, одговор тужиље, побијану пресуду и цјелокупне списе предметне управне ствари, на основу одредбе члана 39. ЗУС-а, одлучено је као у изреци ове пресуде из следећих разлога:

Из стања списка произилази да је по захтјеву тужиље 18.2.2015. године, поднесеном путем иностраног носиоца осигурања, за остваривање права на сразмјерну инвалидску пензију, првостепени орган вјештачења туженог дао Налаз, оцјену и мишљење број ИНО-919/18 од 12.10.2018. године у којем је на основу радне и медицинске документације, без прегледа тужиље, а увидом у љекарско стручно

мишљење носиоца осигурања из Р. Х. од 20.1.2018. године, констатовано да је тужила због неприхватања властитог пола, односно осјећаја жене у тијелу мушкарца, оперисана у 30-ој години у Б. ради промјене пола, па постоперативно није била у потпуности задовољна те је лијечена под контролом психијатра али да лијечење није провођено континуирано, са чим у вези постоји више налаза психијатра у периоду од 2000. године па до 2018. године, без хоспиталног лијечења, сходно чему је утврђено да код тужиле постоји инвалидност – смањена радна способност у смислу члана 49. став 2. Закона о ПИО, без преквалификације или доквалификације, тако да не може обављати послове радног мјеста наставник домаћинства и хемије, а да са преосталом способношћу може са пуним радним временом обављати послове другог радног мјеста који одговарају њеној стручној спреми, који не захтијевају рад са ученицима и већа психичка напрезања, без претходне преквалификације или доквалификације, а као датум настанка инвалидности је утврђен 20.1.2018. године, а узрок инвалидности је болест, са утицајем 100%. Сходно томе, Филијала Б. је утврдила да тужила не испуњава услове за остваривање права на инвалидску пензију, према одредбама члана 60. Закона о ПИО. На то рјешење је тужила изјавила жалбу, која је одбијена оспореним актом, на основу прибављеног Налаза, оцјене и мишљења другостепеног органа вјештачења број ДОВ-716/18 од 7.12.2018. године у којем је такође констатована дијагноза тужиле *Disordo personae emotionalis instabilis* – F 60.3., са утврђеним проблемом хормоналног дисфункционисања који је довео до психичких сметњи у смислу емоционалне нестабилности, осцилације расположења и осталих тегоба из домена депресије, али да те психичке тегобе нису довеле до таквих промјена у здравственом стању да би довеле до потпуног и трајног губитка радне способности.

По оцјени овог суда, правилност и законитост побијане пресуде се не може довести у сумњу наводима захтјева.

Наиме, тачно је да није правилан правни став у побијаној пресуди да се одредба члана 49. став 2. Закона о ПИО не може примијенити на лица која се налазе ван осигурања, а што би значило да се лицима која се налазе ван осигурања уопште не може утврђивати смањена радна способност, односно права по основу инвалидности по том основу, што би те категорије лица у односу на лица која се у вријеме оцјене радне способности налазе у обавезном или добровољном осигурању, довело у неравноправан положај. С тим у вези тужени основано истиче да је суд неправилно протумачио наведену одредбу, јер се термин осигураник користи за све подносиоце захтјева за остваривање права по основу инвалидности, па тако и на оне који се налазе ван осигурања, као што је у конкретном случају тужила, али тај погрешан став ипак није од одлучујућег значаја за правилност побијане пресуде.

То из разлога што суд основано истиче да се не могу прихватити као правилни налази, оцјене и мишљења органа вјештачења туженог, на којима се темеље првостепено рјешење и оспорени акт, према којима је код тужиле утврђена смањена радна способност. То стога што је у налазу, оцјени и мишљењу првостепеног органа вјештачења констатовано да је узрок инвалидности поменуто болест *Disordo personae emotionalis instabilis* – F 60.3 чији је утицај 100%, имајући у виду проблеме тужилиног хормоналног дисфункционисања и несхваћености од стране љекара и околине, те психичке сметње у смислу емоционалне нестабилности, при чему је више од 20 година на психијатријском третману и да су поред тога сметње трајно изражене, па да се и не може се очекивати већи опоравак јер се ради о трајном поремећају личности (дјелимично несамостална у самозбрињавању и са суицидалним идејама, како је то и наведено у

медицинској документацији), с обзиром на године у којима се тужила налази (рођена 1959. године), те да јој је од стране носиоца осигурања у Републици Хрватској и утврђен потпуни губитак радне способности, прва категорија инвалидности 100%, па тако да је код тог носиоца осигурања и остварила право на сразмјерни дио инвалидске пензије, како је то све правилно и образложено у побијаној пресуди.

Због тога је правилно закључивање нижестепеног суда да је оспорени акт донесен уз повреду одредбе члана 197. став 2. ЗОУП-а, јер образложење оспореног акта, које је засновано на налазу, оцјени и мишљењу другостепеног органа вјештачења туженог, не садржи ваљане разлоге који с обзиром на утврђено чињенично стање упућују на одлуку која је дата у диспозитиву оспореног акта, којим је одбијена жалба тужиле на првостепено рјешење о одбијању њеног захтјева за остваривање права на сразмјерни дио инвалидске пензије.

Стога ни поменути неправилни став суда у погледу тумачења одредбе члана 49. став 2. Закона о ПИО није од утицаја на правилност побијане пресуде, сходно чему њеним доношењем није остварен ниједан од разлога из члана 35. став 2. ЗУС-а који би утицао на њену законитост, па тако да се предметни захтјев, на основу одредбе члана 40. став 1. истог закона, одбија.

Записничар
Тамара Кочић

Предсједник вијећа
Страхиња Ћурковић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић